

مواضع احزاب چپ و عربی درباره عقب نشینی از جنوب لبنان

● هادی رستمی مراد

مذاکرات، افزایش چشمگیری یافت. طرح شعارهای به ظاهر صلح طلبانه از سوی باراک و همچنین شخصیت منفی تنایاهو، در پیروزی باراک نقش عمده‌ای داشت. یکی از شعارهای باراک دستیابی به توافقنامه صلح در سه بعد سوری، فلسطینی و لبنانی در طول یک سال بود.

درباره جنوب لبنان، هر یک از دو حزب کارگر و لیکود نظرات خاص خود را داشتند؛ هر چند هر دو بر اصل عقب نشینی از جنوب لبنان واقف بودند

در جریان مبارزات انتخاباتی سال ۱۹۹۹ اسرائیل، مسأله جنوب لبنان در پی حملات حزب ا... به نیروهای اسرائیلی، تبدیل به یک موضوع اصلی شد. زمانی که باراک در این انتخابات توانست رقیب خود تنایاهو را شکست دهد، مذاکرات سازش در سه بعد سوری، فلسطینی و لبنانی به دلیل مواضع افراطی تنایاهو با چالشی اساسی روبرو شده بود. در طول دوره نخست وزیری تنایاهو، هزینه‌های حضور اسرائیل در جنوب لبنان، بدون پیشرفت در

ولی هریک راهکارهای خاص خود را دنبال می‌کرد. در حالی که حزب کارگر بر تلاش برای یافتن راه‌حل در چارچوب یک توافق با سوریه تأکید می‌کرد، حزب لیکود خواستار جداسازی موضع لبنان از سوریه بود. باراک می‌کوشید تا به هر طریق ممکن اسرائیل را از گرداب لبنان بیرون بکشد.

بر این اساس باراک تأکید می‌کرد قصد دارد نیروهای اسرائیلی را تا ماه ژوئیه ۲۰۰۰ از خاک لبنان خارج نماید.

باراک در یکی از نطقهای انتخاباتی خود گفته بود: «من ۳۵ سال از عمرم را سرباز بودم، و خود را وقف امنیت کرده‌ام. ما روند صلح را پیش خواهیم برد و به عنوان بخشی از یک توافقنامه کلی با سوریه، تلاش خواهیم کرد نیروهایمان را به طور مرحله‌ای از لبنان خارج کنیم. ما به عنوان بخشی از توافقنامه کلی برای

عقب‌نشینی مرحله‌ای از لبنان تلاش خواهیم کرد. ما هیچ تقاضای ارضی از حکومت لبنان نداریم نه حالا و نه در آینده.» (۱)

دیدگاه‌های باراک

برنامه باراک برای عقب‌نشینی از جنوب لبنان بیانگر این امر بود که این اقدام، مستلزم یک توافق سیاسی و نظامی بین اسرائیل و لبنان است که توسط سوریه تضمین شده باشد. نگاهی به مواضع و شعارهای باراک درباره خروج از لبنان متضمن نکاتی چند بود:

۱- خروج از لبنان از طریق توافق با این کشور انجام خواهد شد.

۲- با خروج اسرائیل از جنوب لبنان امنیت به مرزهای شمالی اسرائیل باز خواهد گشت.

۳- خروج از لبنان با انعقاد موافقتنامه صلح با سوریه به طور همزمان صورت

خواهد گرفت.

۳- کاهش حساسیت افکار عمومی

مبنی بر خروج از لبنان به دلیل خسارات فراوان جانی و مالی

۴- خروج نیروهای ارتش اسرائیل از جنوب لبنان به صورت مرحله‌ای خواهد بود.

۴- دست یافتن به توافقنامه صلح با

لبنان

گذشت چند ماه از فعالیت دولت بساراک، هیچ پیشرفتی را در تحقق

۵- تأمین امنیت مرزهای شمالی

۶- از بین بردن انتقادهای بین‌المللی

مبنی بر متجاوز شناختن اسرائیل به دلیل تجاوز به خاک کشور دیگر

و عده‌های وی، حاصل نکرد و وی را با معضل و چالشی بزرگ در این باره مواجه ساخت. از یک سو عدم اجرای

۷- فراهم آوردن زمینه‌های انعقاد

توافقنامه صلح با سوریه

و عده‌های انتخاباتی، باعث نگرش منفی جامعه اسرائیل به وی گشته بود و از سوی

به موازات گذشت زمان، فشارهای

داخلی و بین‌المللی بر باراک مبنی بر

دیگر در بعد مذاکرات با طرف لبنانی نیز هیچ موفقیتی حاصل نشده بود. به طور

خروج ارتش اسرائیل از جنوب لبنان

افزوده می‌شد، ولی باراک با هرگونه

کلی اهداف عمده باراک در عقب‌نشینی از جنوب لبنان را می‌توان در موضوعات

عقب‌نشینی یکجانبه از جنوب لبنان

مخالفت می‌کرد و آن را منوط به امضاء

زیر بیان داشت:

توافقنامه با لبنان می‌دانست. باراک در

۱- تثبیت موقعیت جایگاه حزب کارگر در جامعه

این باره گفته بود:

۲- کاستن از مانع تراشیهای احزاب

«ما مطمئن هستیم که خارج شدن از

مخالف در مسیر دولت

از جنوب لبنان

۲- خروج تدریجی از جنوب لبنان

۳- عدم عقب نشینی و واکنش قاطع

به حملات حزب ا...

رژیم صهیونیستی به تجربه دریافته بود که گزینه سوم به هیچ وجه تأمین کننده نیازهای امنیتی آنان نخواهد بود و حضور در جنوب لبنان هیچ سودی برای این رژیم نخواهد داشت، همچنان که بحث عقب نشینی از جنوب لبنان تنها در دولت باراک مطرح نبود. اصل عقب نشینی موضوعی بود که دولتهای پیشین نیز بدان پرداخته بودند. ولی مشکل عمده بر سر راه آنان، نگرانی از وضعیت مرزها پس از عقب نشینی بود و این که آیا این عقب نشینی در چارچوب یک توافق صورت خواهد پذیرفت؟ در نهایت باراک مجبور گردید راهی را انتخاب کند که شاید برای کشورهای منطقه و به خصوص لبنان، اجرای آن در زمانی

لبنان و مستقر شدن در مرزهای بین المللی با توافقنامه بین ما و سوریه و دولت لبنان انجام می یابد و این گونه خارج شدن در نهایت به کمترین تلفات جانی می انجامد». (۲) گذشت زمان آنچه را که باراک در ذهن می پروراند نقش بر آب کرد و مسأله جنوب لبنان به بحرانی برای دولت بارک تبدیل گشت. بویژه آن که با افزوده شدن حملات حزب ا... به مواضع و پایگاههای ارتش اسرائیل در مناطق اشغالی جنوب لبنان و کشته شدن هاشم عقل مرد شماره دو نیروهای مزدور ارتش جنوب لبنان به دست نیروهای حزب ا...، رژیم صهیونیستی را در مواجهه با موضوع لبنان مستأصل گردید. به هر حال تحولات جنوب لبنان، سیاست خارجی باراک را در این بعد به چالش کشید و گزینه هایی چند را برای وی مطرح نمود:

۱- خروج سریع و بدون قید و شرط

مواضع و سخنان متفاوتی از سوی احزاب در رابطه با خروج از جنوب لبنان مطرح می‌شود. علت این مواضع متفاوت را چه در این موضوع و چه سایر موضوعات باید در این نکته دانست که احزاب مسائل را از دید و زاویه خاص حزبی می‌نگرند و تصمیماتی که در این رابطه اتخاذ می‌نمایند بر اساس علایق و بویژه منافع حزبی خودشان می‌باشد.

احزاب چپ

نگاهی به دیدگاه‌های ارائه شده احزاب چپ در رقابتهای انتخاباتی پارلمانی سال ۱۹۹۹ نشان می‌دهد که جملگی آنها بر عقب‌نشینی اسرائیل از جنوب لبنان تأکید داشتند. (۳) برای آشنایی با این مواضع به طور اجمالی به آنها اشاره می‌شود:

الف- حزب اسرائیل واحد: این

کوتاه ممکن نبود. بدین ترتیب ارتش اسرائیل به دستور باراک در چهارم خرداد سال گذشته از مناطق اشغالی جنوب لبنان خارج گردید.

واکنش احزاب

در حالی که افکار عمومی رژیم صهیونیستی، فشار زیادی را به دولتمردان این رژیم برای خروج از جنوب لبنان وارد می‌ساخت و حتی در این رابطه از مدتها قبل جنبشها و گروههایی نظیر جنبش «چهار مادر» به این منظور تشکیل شده بود، اما احزاب مواضع متفاوتی را در رابطه با خروج از جنوب لبنان مطرح می‌ساختند. در یک دید کلی هر چند در سطوح ملی اکثر احزاب در مواضع و دیدگاههای کلان خود بر اصل عقب‌نشینی از جنوب لبنان تأکید می‌کردند، ولی وقتی این موضوع به سطوح پایین‌تر - و منافع حزبی می‌رسید،

انتخاباتی این حزب، بر لزوم خروج نیروهای اسراییلی از لبنان تأکید و این موضوع نیز مطرح شده بود که این اقدام باید تضمین کننده امنیت و آینده ارتش جنوب لبنان باشد. همچنین تأمین امنیت ساکنان مناطق شمالی فلسطین اشغالی از جمله برنامه های مورد نظر این حزب بود. در جلسه ای که پیش از خروج ارتش اسراییل از جنوب لبنان در شورای میرتس برگزار شد، اختلاف نظر پیرامون چگونگی این عقب نشینی بوجود آمد. عده ای از اعضای حزب، مخالف خروج بدون توافق بودند در حالی که برخی دیگر از اعضا خواستار خروج فوری از جنوب لبنان بودند. «یوسی سارید» رییس این حزب اعتقاد داشت که منوط دانستن عقب نشینی به نتیجه مذاکرات با سوریه، عملی اشتباه است. وی در این باره گفته بود: «نخست وزیر معتقد به ضرورت خروج کامل از لبنان است. من نیز موضع

حزب در شعارهای انتخاباتی اظهار کرده بود که اسراییل هیچ ادعای ارضی نسبت به لبنان ندارد. راه پیشنهادی این حزب برای خروج از لبنان آن بود که عقب نشینی بهتر است با توافقنامه و یا هم زمان با مذاکرات صلح با سوریه صورت پذیرد. باراک نیز به عنوان نماینده این تفکر، در ابتدا بر این نظر بود که مذاکرات صلح با سوریه با عقب نشینی هم زمان باشد، ولی عدم پیشرفت مذاکرات در بعد سوری، باراک را به این سمت سوق داد که با لبنان مستقیماً وارد مذاکره شود و بر اساس توافق با این کشور، عقب نشینی صورت پذیرد. اما مقاومت مقامات لبنانی و عدم پذیرش نظرات اسراییل از سوی آنان، باعث گردید که در نهایت این عقب نشینی بدون توافق و به صورت یکجانبه صورت پذیرد.

ب- حزب میرتس: در برنامه

وی را تأیید می‌کنم.» (۴)

لبنان بر دولت وارد می‌ساختند. در این رابطه می‌توان از جنبش «صلح اکنون» و «جنبش چهار مادر» نام برد. گرچه این جریانات به طور مستقیم در تصمیمات سیاسی اثرگذار نبودند، ولی به دلیل آن که هر کدام از آنها تبلور بخشی از خواسته‌های جامعه بودند، لذا بهتر می‌توانستند در قضیه مربوط به جنوب لبنان به ایفای نقش پردازند. اقدامات این گونه جریانه‌های سیاسی بیشتر به صورت برپایی تظاهرات و تجمعات برای اعمال فشار افکار عمومی علیه سیاستمداران بود.

ج- حزب شینوی: برنامه انتخاباتی این حزب نیز حکایت از تأیید عقب‌نشینی از جنوب لبنان در عین تضمین امنیت ساکنان مناطق شمالی داشت.

د- حزب ملت یکپارچه: هر چند در مرانامه این حزب اشاره‌ای به بحث خروج از لبنان نشده بود ولی با توجه به قرار داشتن این حزب در طیف سیاسی چپ و همچنین با توجه به مواضع رهبران این حزب درباره موضوعات مختلف می‌توان مواضع این حزب را تابعی از مواضع سایر احزاب چپ در این رابطه دانست.

احزاب عربی

درباره وضعیت احزاب عربی در اسرائیل باید گفت که این احزاب تأثیر چندانی را در تغییر سیاستهای رژیم صهیونیستی نمی‌توانند ایفا کنند. گرچه این احزاب بعضاً در پارلمان نیز دارای

در این بحث ضروری است که در بررسی فوق تنها مواضع احزاب چپ داخل پارلمان، مورد توجه قرار نگیرد. بدیهی است جریاناتی نیز در سطح جامعه بودند که فشارهایی را برای خروج از

نماینده‌اند، ولی نگاه سیاستمداران و مردم اسرائیل به این دسته از اعراب بیش از آن که از منظر شهروندی باشد، نگاهی تبعیض‌آمیز است. این دسته از شهروندان، همواره به عنوان شهروندان درجه دو در این رژیم به حساب می‌آیند. طبعاً وقتی جامعه صهیونیستی به اعراب این گونه می‌نگرد، نمی‌توان انتظار داشت که احزاب عربی که نماینده طبقات مختلف این قشر از جامعه می‌باشند، تأثیر بسزایی بر جریانهای سیاسی این رژیم داشته باشند.

خروج فوری از جنوب لبنان از جمله نقاط مشترک برنامه احزاب عربی در انتخابات سال ۱۹۹۹ بود. نمایندگان احزاب عربی حمایت خود را از اقدامات باراک برای خروج از جنوب لبنان مکرراً ابراز می‌داشتند. اقدامات احزاب عربی تنها به حمایت از عقب‌نشینی از جنوب لبنان خلاصه نمی‌شد. بعضاً برخی

احزاب و رهبران آن به حمایت از اقدامات حزب... نیز مبادرت می‌نمودند. چنان که در جریان حملات رژیم صهیونیستی به تأسیسات زیربنایی لبنان، احزاب عربی اقدام به ارائه پیش‌نویس رأی عدم اعتماد به دولت باراک، نمودند. (۵)

عقب‌نشینی اسرائیل از جنوب لبنان با واکنش مثبت احزاب عربی مواجه گردید و حتی بعضی از این احزاب از مبارزات حزب... برای آزادسازی اراضی اشغالی جنوب لبنان تقدیر به عمل آوردند. «عزمی بشاره» رییس حزب بالاد پس از خروج نیروهای صهیونیستی از جنوب لبنان گفته بود: «حزب... جنبش و سازمانی قانونی است که به منظور عقب‌نشینی اسرائیل از جنوب لبنان بسیار مبارزه کرده است.» (۶) بیان این نوع مواضع و واکنشهایی را از جانب مقامات اسرائیلی به دنبال داشت،

نتیجه

عقب نشینی رژیم صهیونیستی از جنوب لبنان از یکسویانگر شکست تلاشهای به عمل آمده برای دستیابی به عمق استراتژیک بود و از سوی دیگر حکایت از قدرت، صلابت و ایستادگی مقاومت اسلامی در جنوب لبنان داشت. نکته مهم در این قضیه، شکنندگی تصمیمات سیاسی دولتمردان صهیونیستی و در رأس آنها باراک بود. تأکید بر عقب نشینی مرحله‌ای از جنوب لبنان و مخالفت با خروج یکجانبه و بدون توافق و سپس خروج فوری و بدون قید و شرط از جنوب لبنان، نشان از تزلزل در توان تصمیم‌گیری شخص باراک داشت. برخلاف نظر مقامات صهیونیستی، سخنان رهبران این رژیم در هنگام خروج از لبنان و تهدید به این که اگر حمله‌ای علیه مواضع اسرائیل صورت پذیرد، با واکنش شدید اسرائیل روبرو

به گونه‌ای که «الیاکیم روبنشتاین» مشاور قضایی دولت در بیانیه‌ای اعلام داشت، تصمیم دارد تحقیقاتی را در مورد بشاره به دلیل تمجید و تعریف از حزب... به عمل آورد.

استقبال از خروج ارتش اسرائیل از جنوب لبنان، تنها به احزاب عربی محدود نگشت، بلکه شهروندان عرب اسرائیلی نیز تحرکاتی را در این رابطه داشتند. این شهروندان پس از پایان اشغال جنوب لبنان با حرکت به سوی مرز اقدام به دیدار با اقوام و آشنایان خود در آن طرف مرز نمودند. این اقدام نیز با واکنش منفی نیروهای اسرائیلی مواجه گشت، به گونه‌ای که نیروهای مستقر در منطقه مانع از نزدیکی اعراب به مرز شدند. محدودیت اعمال شده در بعضی موارد به درگیری بین شهروندان عرب با نیروهای ارتش اسرائیل منجر گردید.

یادداشت‌ها

۱- طرح باراک برای اسرائیل بهتر، برای اطلاع بیشتر در این مورد می‌توان به سایت کنست به آدرس: [www. Knesset. gov.il/ elections/ pm/ ematza- pm.htm](http://www.Knesset.gov.il/elections/pm/ematza-pm.htm) مراجعه کرد.

۲- شبکه یک تلویزیون اسرائیل ۱۳۷۸/۱۱/۲۵

۳- برای اطلاع بیشتر در خصوص دیدگاههای احزاب به آدرس: www.yale.edu مراجعه شود.

۴- شبکه یک تلویزیون اسرائیل ۱۳۷۸/۱۲/۱۰

۵- شبکه یک تلویزیون اسرائیل ۱۳۷۸/۱۱/۲۰

۶- شبکه یک تلویزیون اسرائیل ۱۳۷۹/۴/۷

خواهد شد، نشان می‌داد که این رژیم آماده هرگونه اقدامی علیه لبنان می‌باشد. آنها گمان می‌کردند با خروج از لبنان، دیگر هیچ خطر امنیتی این رژیم را تهدید نخواهد کرد، حمله‌های حزب‌ا... به پایگاه‌های این رژیم و به دنبال آن، اسارت سه سرباز و یک سرهنگ اسرائیلی، خلاف این موضوع را ثابت کرد. عدم واکنش قاطع در برابر حملات حزب‌ا... آن‌گونه که قبلاً این رژیم بر آن تأکید داشت، نشان می‌داد که راه حل نظامی در قضیه لبنان برای این رژیم راه‌گشا نمی‌باشد.

در مجموع خروج فضاخت‌بار رژیم صهیونیستی اگر چه این رژیم را از بحران لبنان نجات داد، ولی راهکار و الگویی را برای ملت فلسطین در جهت آزادسازی اراضی اشغالی گشود و این رژیم را وارد بحران دیگری که همانا ابطال اسطوره شکست‌ناپذیری این رژیم بود، نمود.